

Un pas de gegant per garantir el tèxtil

▶ El nou cicle que impartirà l'institut Guillem Catà el curs vinent és un glop d'aire fresc per a una indústria amb alts i baixos

Anàlisi

Ramon Riba Argelaguet

PRESIDENT DE L'ASSOCIACIÓ GLOBAL TÈXIL BCN
I ENGINYER TÈCNIC INDUSTRIAL TÈXIL

Segons el Registre Mercantil corresponent al 2013, a la Catalunya Central hi havia 123 empreses vinculades al tèxtil, amb un total de 2.100 empleats registrats. A les nostres comarques, un dels principals problemes d'aquest sector és la necessitat de tècnics titulats amb una bona formació.

La recuperació de la formació tèxtil, abandonada fa vint anys i que, a partir del setembre vinent, s'impartirà a l'institut Guillem Catà de Manresa en la modalitat de Formació Professional tèxtil dual, amb el nou cicle de Tèxtil en Fabricació i Ennoblement de Teixits, ha de permetre disposar dels tècnics ben preparats que les indústries demanen, i que han de possibilitar a aquestes encarar nous reptes i assegurar la seva competitivitat. És important destacar que la perspectiva per als alumnes que adquireixin aquesta formació és molt bona pel fet que molts llocs de treball de perfil tècnic quedaran vacants al llarg dels propers anys.

Els orígens del tèxtil

Des dels orígens de la humanitat, les diferents civilitzacions han tingut la necessitat de protegir el cos. Inicialment, ho van fer amb les pells dels animals que caçaven. Posteriorment, amb fibres vegetals com el cànem i el lli, que torçaven manualment, mentre amb una rudimentària roda de fusta es formava el fil. Aquests fils es posaven en uns marcs de fusta en sentit vertical (ordit), on es creuaven amb uns altres d'horizontals (trama) i es lligaven manualment formant el teixit. Mes tard, s'incorporà la fibra de llana de les ovelles, que d'una manera més fàcil, i netejant-ne el greix mitjançant un procés de rentat denominat el cardat de la llana, va produir tot una revolució.

Al mateix temps, als països asiàtics d'Orient començaven els seus productes tèxtils, similars als europeus, afegint-hi la fibra de seda, produïda pels populars cucs de seda. Els seus teixits, ja en el segle XVI, es portaven a Europa per la famosa ruta de la seda, com a producte molt especial, només utilitzat per persones de classe alta, per

Vista dels telers d'una teixiduria en una fàbrica tèxtil

Al Berguedà es va inventar una màquina de filar amb una nova tecnologia semblant a la d'Anglaterra

El segle XX es creen a Manresa empreses de maquinària tèxtil com la Metal·lúrgica Tèxtil i la Maquinària Industrial

la seva novetat, característiques brillants, molt fins i de tacte suau.

A final del segle XVIII es van inventar a Anglaterra unes màquines semimanuals que produïen uns fils més uniformes i amb una reducció substancial de la mà d'obra. En la mateixa època, a la comarca del Berguedà, es va inventar una màquina de filar que es va batejar com la Berguedana, amb una nova tecnologia semblant a la d'Anglaterra. El teixit es continuava fent manualment, però ja començaven a sortir els primers telers de fusta amb alguna mecanització aplicada.

Els colors en el tèxtil es produïen amb pigments que despenien les fulles vegetals quan es bullien juntament amb el fil o el teixit en un perol d'aigua calenta.

El paper de l'energia hidràulica
Aproximadament a mitjan segle XIX, es va començar a aprofitar l'energia hidràulica que proporcionaven els rius i que permetia estalviar esforç humà i incrementar la producció. Així començava la in-

dustrialització en el sector tèxtil a Catalunya. Per a un millor aprofitament de l'energia hidràulica es van preparar nous salts d'aigua, construint les rescloses que encara avui estan presents al llarg de tots els principals rius de Catalunya. En aquesta època es comença a importar el cotó, a causa de les seves propietats naturals i al baix cost de compra.

En arribar el segle XX s'inicia el procés d'electrificació de les instal·lacions, anul·lant les transmissions de corrents i dirigint les línies elèctriques corresponents a un motor elèctric aplicat a cada màquina. En aquesta època, es creen unes empreses constructores de maquinària tèxtil a Manresa, com van ser la Metal·lúrgica Tèxtil i la Maquinària Industrial, entre d'altres, amb molt disseny i fabricació pròpia per Filatures i Tissatges, i distribueixen la seva maquinària als mercats locals de Catalunya i als internacionals, com els països sud-americans i mediterranis.

La gran industrialització

Fruit de l'esperit emprenedor de l'època es veié com una oportunitat de negoci la inversió en aquest tipus d'indústria, i començava així la gran industrialització del tèxtil tant a Europa com a Amèrica. Els conflictes bèl·lics de la Primera i la Segona Guerra Mundial van disparar la demanda.

Els anys cinquanta, amb l'aparició de les fibres sintètiques com

Països com la Xina i l'Índia inunden els mercats europeus i americans amb fil, teixit i producte acabat a baix preu

Les jubilacions de tècnics i la manca de professionals ha creat un problema de falta de persones ben preparades

el polièster, les poliamides i les acríliques, es van construir noves indústries en molts pobles i ciutats i van sorgir uns nous petits emprenedors, que posaven alguns telers als baixos de casa seva, on treballava bona part de la família. Tot plegat va necessitar molta mà d'obra i aquest fet va provocar una massiva migració de personal d'altres províncies d'Espanya cap a Catalunya. Amb aquesta ajuda, es va crear la principal indústria del nostre país, la més nombrosa en llocs de treball, que generava una economia amb grans resultats.

Davallada del sector

A la dècada dels 90, s'aproven les lleis de liberalització dels mercats i el Tractat de Lliure Comerç, reglament d'intercanvi comercial signat per 123 països, que van suprimir, d'una forma notable, els aranzels a les importacions i exportacions de tèxtils als principals països del món. Països com la Xina i l'Índia, amb mà d'obra molt barata i la manca de despesa per protegir el medi ambient, inunden els mer-

cats europeus i americans amb fil, teixit i producte acabat i confeccionat de baix preu. Les conseqüents caigudes dels preus fan que moltes indústries hagin de tancar o de deslocalitzar-se a altres països de cost més baix.

Altres motius que van contribuir a la pèrdua de comandes va ser que les principals marques de roba de vestir van traslladar la seva fabricació als països amb baixos costos de producció.

La reestructuració natural

A partir de la forta davallada, el sector s'ha reestructurat i, al llarg de dues dècades, s'ha lluitat per noves idees i nous productes, invertint en maquinària de nova tecnologia i en personal ben preparat per adaptar-se a la situació plantejada. Avui, en tenim un resultat ben positiu, en quedar el sector amb quatre perfils d'empreses: l'industrial, que ha continuat canviant el seu producte per mercats més exigents i preparat per exportar-los a qualsevol part del món, i que ha assolit uns graus d'exportació molt representatius. Els que van apostar per trobar solucions, com ara oferir les seves instal·lacions i experiència a les grans marques de moda per fer productes innovadors, nous dissenys i en temps molt curt. Els que van decidir comercialitzar en lloc de fabricar, és a dir, buscar comandes i fer-les fabricar a industrials de l'entorn ben preparats. I els que van crear una empresa comercial nova, que van buscar la representació dels productes de les noves fàbriques que es creaven a Xina, Índia, Turquia, etc.

Cal posar en relleu que, durant aquests 25 anys, les inversions en noves tecnologies i noves màquines han fet que les plantilles de personal s'hagin reduït a xifres molt baixes. Però en aquests últims cinc anys les jubilacions de tècnics en actiu i la manca de professionals procedents d'escoles de FP ha creat un problema de falta de tècnics ben preparats, i és molt urgent tornar a formar professionals titulats amb estudis tèxtils.

La situació a casa nostra

Quina és la situació avui a la Catalunya Central (Bages, Berguedà, Moianès i Solsonès)? El sector tèxtil està molt present a les nostres comarques. Ha tingut, com altres sectors, alts i baixos, però no ha desaparegut mai, i la seva contribució a l'economia del territori continua tenint un paper important en el moment actual.